

Z KUŞAĞINDAKİ ÖĞRENCİLERİN İNTERNETE İLİŞKİN ALGILARININ BELİRLENMESİ: BİR METAFOR ÇALIŞMASI¹

GENERATION Z STUDENTS' PERCEPTIONS OF INTERNET: A METAPHOR STUDY

Sedef SÜER²
Kasım SEZGİN³
Behçet ORAL⁴

Öz

Bu araştırmada, Z kuşağı olarak adlandırılan ortaokul öğrencilerinin (11-14 yaş) internet algılarının metafor yöntemi aracılığıyla betimlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Diyarbakır ilinin 4 merkez ilçesine bağlı 5 okuldaki ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan "İnternet..... gibidir/benzer, çünkü....." ibaresini içeren anket formu ile toplanmıştır. Araştırmada genel tarama yöntemi kullanılmış olup verilerin analizinde ise içerik analizi tekniği kullanılmıştır. 323 öğrenci ile yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin toplam 162 metafor geliştirdikleri görülmüştür. Geliştirilen bu metaforlar "Bilgi Kaynağı Olarak İnternet" "Bağımlılık Yapan İnternet" "Zarar Veren İnternet" "Yaşam Kaynağı Olarak İnternet" "Hayatımıza Yardımcı Olan İnternet" "Eğlence Aracı Olarak İnternet" "İletişim ve Ulaşım Aracı Olarak İnternet" olmak üzere 7 farklı kategoride toplanmıştır. Bu çalışmanın sonucunda öğrencilerinin interneti en çok bilgi kaynağı olarak, en az ise iletişim ve ulaşım aracı olarak algıladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin internete yükledikleri anlamların içeriğine bakıldığında % 48,9'unun (n= 158) internete olumlu anlam yüklediği, %29,7'sinin (n= 96) hem olumlu hem olumsuz anlam yüklediği ve %21,4'ünün (n=69) ise internete olumsuz anlam yüklediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İnternet, metafor, ortaokul öğrencileri, Z kuşağı.

Abstract

The aim of this study is to describe generation Z students' perception of internet with the metaphorical analysis method. The study group of the study was comprised of 11-14 aged students from 5 different secondary schools located at 4 central districts of Diyarbakır province. The data required for the study was collected via survey prepared by the researchers containing the question of "Internet is alike.....because....." The study was conducted on the basis of survey method and content analysis technique was used for the analysis. As a result of the data analysis, 323 secondary school students developed 162 metaphors which were then classified under these seven categories by the researchers: "Internet as a source of information", "Internet as an addictive substance", "Internet as a harmful habit", "Internet as a source of life", "Internet as an assistant for life", "Internet as an entertainment medium" and "Internet as a communication and transportation tool". As a result of this study, it has been determined that students perceive the internet mostly as an information source and at least as a communication and transportation tool. Moreover, while 48.9% (n = 158) of students have quite positive concepts, 21.4% (n = 64) of students have negative concepts about the internet. As for the rest of the study group which constituting 29.7% (n = 96) of students have both positive and negative concepts about the internet.

Keywords: Internet, metaphor, secondary school students, Z generation.

¹ Bu çalışmadan elde edilen bulgular "Birinci Al-Farabi Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi"nde (11-14 Mayıs 2017, Gaziantep) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Arş. Gör. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, sedefsuer@gmail.com

³ Arş. Gör. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, kasimsezgin@hotmail.com

⁴ Prof. Dr. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, oralbehcet@gmail.com

1. GİRİŞ

Günümüz dünyasında en önemli ve etkili unsurlardan biri teknoloji ve internettir. Gerçekleştirilen teknolojik gelişmelerle birlikte internet ve internet kullanımı daha da önem kazanmış ve yaygınlaşmıştır. Bugün eğitimden sağlığa, ekonomiden pazara birçok alanda internet, sistemin en önemli ve vazgeçilmez parçası haline gelmiştir. İnternetin dünya üzerinde yaygın kullanımı insan hayatını birçok yönden derinden etkilerken; internet çağında dünyaya gelen, interneti çok etkin kullanabilen ve neredeyse internet olmadan yaşayamayacak olan yeni bir kuşak ortaya çıkmıştır.

Ağların ağı anlamına gelen *internet* dünya çapında milyonlarca bilgisayarı birbirine bağlayan bir sistemdir (Geray, 2002: 24). Başlangıçta tamamen farklı bir amaç (askeri) için tasarlanmış olsa da günümüz dünyasında yaygın olarak sosyalleşme, iletişim, haberleşme, eğlence ve hizmet amaçlı olarak sıklıkla kullanılmaktadır. İnternetin evrensel boyutta bu denli popüler olmasının altında yatan neden ise geleneksel medya araçlarına karşı sağladığı üstünlükte yatmaktadır. Örneğin bir haberleşme ve iletişim aracı olarak internet; gazete, radyo ve televizyon gibi medya araçlarının üstün yönlerini bir araya getirerek yazı, ses ve görüntüyü aynı ortamda kullanarak etkili bir hizmet sağlamaktadır (Çakır & Topçu, 2005: 75).

Dünya üzerinde ciddi bir etki yaratan internetin toplum ve birey üzerinde de göz ardı edilemez etkilere sebep olduğu düşünülmektedir (Hogan, 2008: 2). Günümüz teknolojisinin sunduğu olanaklar sayesinde dünyanın herhangi bir yerinde vuku bulan bir olgu dünyanın başka bir yerinde ikamet eden bir kişiyi geçmişe nazaran daha hızlı etkilemektedir. Bu da küresel boyutta dijital bir neslin yetişmesine sebep olmaktadır (McCrindle & Wolfinger, 2009: 2). Bu durum özellikle kuşak ve kuşak farklılıkları üzerine yapılan çalışmalar tarafından da desteklenmektedir. Örneğin kuşakların sınıflandırılmaya çalışıldığı X,Y,Z teorisine göre; 1980 ile 2000 yılları arasında dijital medya ve internet dünyasında doğmuş ve yetişmiş ilk kuşak olan “Y” kuşağının “X” kuşağından oldukça farklı özelliklere sahip olduğu belirtilmekte ve teknoloji bakımından zengin bir ortamda yetiştikleri için de “Y” kuşağı “*Dijital Yerliler*” olarak adlandırılmaktadır (Bennet, Maton & Kervin, 2008: 776). Ancak kuşaklar arasında internet ve teknolojiden kaynaklı en büyük farklılık 2000’li yıllarda dünyaya gelen ve bilgisayar, tablet ve akıllı telefon gibi teknolojileri daha 5 yaşını doldurmadan hızlı ve etkili bir şekilde kullanabilen “Z kuşağı”nda gözlenmektedir (Geck, 2007: 236-237; Kapil & Roy, 2014: 10-11).

Kuşak sınıflandırma çalışmalarında araştırmacıların Z kuşağı bireylerinin yaşayacağı dönemdeki gelişim ve değişimlerin ne yönde ilerleyeceğini ve bu değişimlerin Z kuşağını nasıl etkileyeceğini tahmin edememelerinden ötürü Z kuşağının özellikleri net olarak bilinmemektedir (Özkan & Solmaz, 2015a: 477). Ancak henüz 2 yaş gibi erken bir dönemde bilgisayar, tablet ve akıllı telefonla tanışmış olan, dünyanın tanık olduğu en son teknolojik cihazları kullanabilen ve küresel çapta iletişim kurup sosyalleşebilen Z kuşağı (McCrindle & Wolfinger, 2009: 15) söz konusu özelliklerinden dolayı uluslararası literatürde “İnternet Kuşağı”, Türk literatüründe “Kristal Nesil” olarak tanımlanmaktadır (Adıgüzel, Batur & Eksili, 2014: 174; Özkan & Solmaz, 2015b: 93). “İnternet Uzmanı” olarak da kabul edilen bu kuşağın (Özkan & Solmaz, 2015b: 93) interneti diğer yaş grubundaki bireylere göre daha etkin ve aktif kullandıkları çeşitli çalışmalar tarafından tespit edilmiştir (Colwell, 2003; Kubey, Lavin & Barrow, 2001; Günel, Turhal & İmal, 2011).

Bir kuşağın karakteristik özelliklerinin nasıl yetiştirildiklerinden çok içinde yaşadıkları dönemin politik, ekonomik ve sosyolojik değişimlerinden daha fazla etkilendiği ve bu durumun da o kuşağın bakış açısını o yönde şekillendirdiği belirtilmiştir (McCrindle & Wolfinger, 2009: 3). İnternet ile iç içe yetişen bir kuşak olan Z kuşağındaki bireylerin özelliklerinin, bakış açılarının ve tercihlerinin ne yönde olduğu ve interneti hayatlarının neresine yerleştirdikleri önem arz etmekle beraber araştırmaya değer bir olgudur. Çünkü öğrencinin öğrenme ortamına

getirdiği giriş davranışları tüm öğrenme ve öğretme sürecini etkilemekte ve sonraki öğrenme-öğretme sürecine yön vermektedir. Öğrencinin eğitim ortamına getirdiği giriş davranışlarına ilişkin ipuçlarının elde edilmesi öğrencinin hazırbulunuşluğuna uygun eğitim ve öğretim etkinliklerinin düzenlenmesine ve eğitim ve öğretim programlarının söz konusu ipuçları ışığında revize edilmesine yardımcı olacaktır.

Bu çalışmada Z kuşağı olarak nitelendirilebilecek ortaokul öğrencilerinin internet algılarının ortaya çıkarılmasında metafor yöntemi tercih edilmiştir. Bir şeyi başka bir şeye benzeterek anlatma sanatı olarak tanımlanan metafor (Nikitina & Furuoka, 2008: 194) günlük yaşantımızda sıkça kullandığımız bir dil sanatıdır. Lakoff ve Johnson (1980), metaforları dünyayı anlamak amacıyla kullandığımızı, böylece ifade etmek istediğimiz şeyleri daha etkileyici bir şekilde karşı tarafa iletebildiğimizi belirtir (Barnden, 2015: 41-42). Karmaşık olguların keşfedilmesinde sıklıkla tercih edilen bir araştırma yöntemi olarak da kullanılan metafor, karmaşık ve çok yönlü doğası itibariyle araştırılan olguya ilişkin zengin veri sağlayarak (Fırat, Yurdakul & Ersoy, 2014: 70) zihinsel şemalardaki olguların keşfedilmesine olanak sağlar. Bu sebeple çalışmanın genel amacı itibariyle, Z kuşağı olarak nitelendirilebilecek ortaokul öğrencilerinin (11-14 yaş) internet algılarının metafor yöntemi aracılığıyla betimlenmesi amaçlanmıştır ve bu genel amaca bağlı olarak da aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Ortaokul öğrencilerinin internet kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar nelerdir?
2. Ortaokul öğrencilerinin internet kavramına ilişkin oluşturdukları metaforlar hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın desenine, çalışma grubuna, verilerin toplanması, analizi ve yorumlanması sürecine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın Deseni ve Yöntemi

Ortaokul öğrencilerinin internet algılarının betimlenmeye çalışıldığı bu çalışma, nitel araştırma deseninde yürütülmüş olup genel tarama yöntemi kullanılmıştır. Genel tarama (survey), belirli bir grubun belirli bir konu hakkında görüş ve düşüncelerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmalardır (Büyüköztürk, Kılıç-Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2013: 14).

Çalışma Grubu

Ortaokul öğrencilerinin internet algılarının betimlenmeye çalışıldığı bu araştırma 2015-2016 eğitim-öğretim yılı Bahar döneminde Diyarbakır ili merkez ilçelerine bağlı farklı ortaokullarda öğrenim gören 400 öğrenci ile yürütülmüştür. Bu çalışmada öğrencilerin çalışmaya katılımı konusunda gönüllülük ilkesi göz önünde tutulmuştur. Ancak elde edilen verilerin analizi esnasında 77 anket formu ciddi bir şekilde cevaplanmadığı gerekçesiyle araştırmacılar tarafından analiz dışı bırakılmıştır. Bu sebeple araştırmanın çalışma grubunu 323 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması, Analizi ve Yorumlanması

Anket formunun geliştirilmesi aşamasında alan yazında yer alan nitel araştırma yöntemleri çalışmaları (Patton, 2014; Yıldırım & Şimşek, 2011; Miles & Huberman, 1994) ile metafor yönteminin kullanıldığı çalışmalar (Şahin & Baturay, 2013; Eren, Çelik & Aktürk, 2014; Fidan, 2014; Gün, 2015) incelenmiştir. Bu doğrultuda, “İnternet gibidir/benzer. Çünkü” sorusunu içeren anket formu oluşturulmuştur. Hazırlanan anket formu eğitim bilimleri alanında uzman 3 öğretim elemanına görüş belirtmesi için sunulmuştur. Öğretim

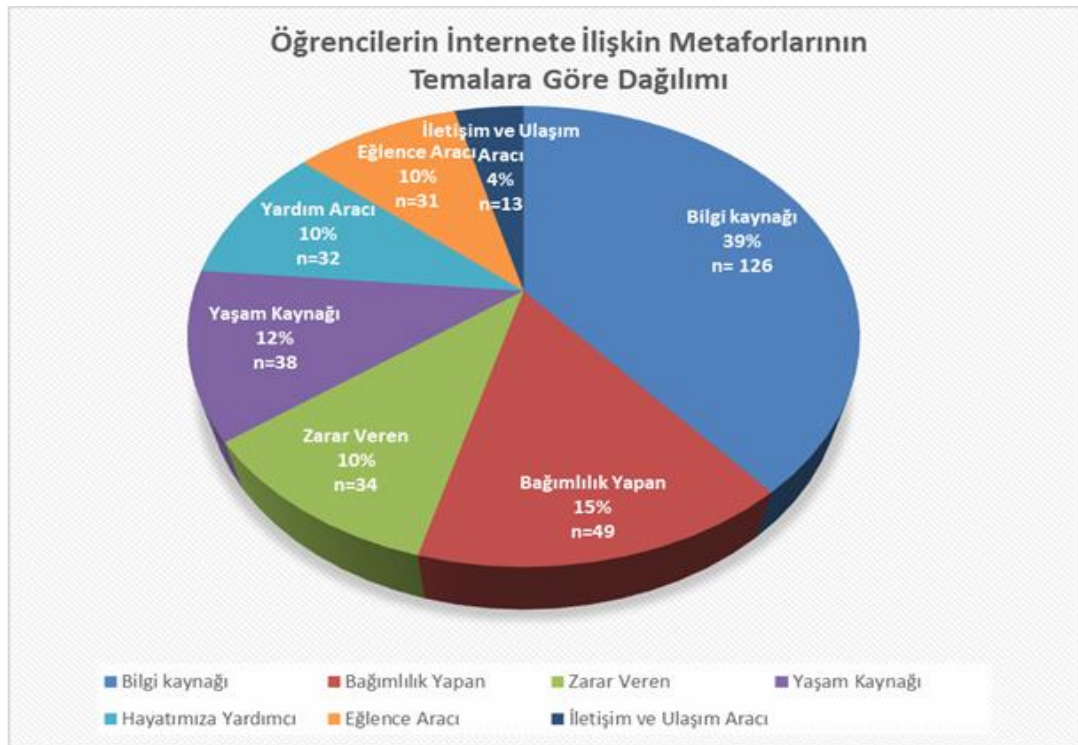
elemanlarının görüşleri doğrultusunda yapılan düzeltmeler sonucunda nihai anket formu oluşturulmuş ve hazırlanan form öğrencilere uygulanmıştır.

Araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu farklı sosyo-ekonomik özellikler taşıyan ortaokullarda öğrencilere uygulanarak çalışma grubunun evreni temsil gücü arttırılmaya çalışılmıştır. Araştırmacılar öğrencilerin anket formunu nasıl dolduracaklarını yönlendirme ve sınırlama yapmadan, anlayabilecekleri bir düzeyde açıklayarak sadece gönüllü olanlardan anket formunu doldurmalarını istemiştir. Uygulama sonucunda elde edilen 400 anket formu öncelikle araştırmacılar tarafından genel bir şekilde incelenmiştir. Yapılan ilk inceleme sonucunda eksik bırakıldığı tespit edilen 77 anket formu araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Kalan 323 anket formu araştırmacılar tarafından numaralandırılıp SPSS veri dosyasına girilmiştir.

Verilerin çözümlenmesi sürecinde öğrencilerin internete ilişkin metaforik algılarına ilişkin verilerin analizinde “içerik analizi” kullanılmıştır. İçerik analizi, benzer özelliklere sahip verilerin belirli tema ve kategoriler altında toplanarak ortak bir görüşe ulaşmak amacıyla kullanıldığı bir tekniktir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Her bir araştırmacı, çalışma grubundaki öğrencilerin internete ilişkin geliştirdikleri toplam metafor sayısını belirledikten sonra birbirinden bağımsız olarak benzer metaforları aynı kategori altında gruplamıştır. Daha sonra yapılan gruplamalar, araştırmacılar tarafından karşılaştırılıp üzerinde görüş birliğine varılmış gruplamalar aynı şekilde yorumlanırken üzerinde görüş birliğine varılmayan gruplamalar için alan yazın ve benzer çalışmalara başvurularak oluşturulan kategoriler yeniden düzenlenip yorumlanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu araştırma kapsamında ortaokul öğrencileri internet kavramına ilişkin toplam 148 farklı metafor geliştirmiş olup, bu metaforlar araştırmacılar tarafından “Bilgi Kaynağı Olarak İnternet” “Bağımlılık Yapan İnternet” “Zarar Veren İnternet” “Yaşam Kaynağı Olarak İnternet” “Yardım Aracı Olarak İnternet” “Eğlence Aracı Olarak İnternet” “İletişim ve Ulaşım Aracı Olarak İnternet” olmak üzere 7 farklı kategori altında gruplandırılmış ve elde edilen dağılım grafik şeklinde aşağıda gösterilmiştir.

3.1.Bilgi Kaynağı Olarak İnternet

Bu kategoride 126 öğrenci 48 farklı metafor üretmiştir. Üretilen metaforların içeriğine bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun (n=91) interneti olumlu algıladığı, bir kısmının (n=35) internet için hem olumlu hem olumsuz ifadeler kullandığı ve hiçbirinin internete olumsuz anlam yüklediği görülmüştür. Tablo.1’de öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve kaç öğrencinin o metaforu ürettiği gösterilmiştir.

Tablo. 1 Bilgi Kaynağı Olarak İnternet Algısı Metaforları

No	Metafor	f	%			
1.	Kitap	19	15,1	27.	Araştırma	1 ,8
2.	Beyin	11	8,7	28.	Arkadaş	1 ,8
3.	Bilgi Kutusu	8	6,3	29.	Bilge Bir Adam	1 ,8
4.	İnsan	8	6,3	30.	Bilgi Aracı	1 ,8
5.	Öğretmen	7	5,6	31.	Bilgi Veren Şey	1 ,8
6.	Akıl	6	4,8	32.	Bilgili Arkadaş	1 ,8
7.	Bilim Adamı	6	4,8	33.	Bilgili Bir İnsan	1 ,8
8.	Ansiklopedi	5	4,0	34.	Bilim Webi	1 ,8
9.	Bilgi	5	4,0	35.	Büyük Bir Bilgin	1 ,8
10.	Bilgin	3	2,4	36.	Âlim, Seyda, Öğretmen, Doktor	1 ,8
11.	Canlı	3	2,4	37.	Dolap	1 ,8
12.	Bilgi Kaynağı	2	1,6	38.	Evrenin En Zekisi	1 ,8
13.	Bilim	2	1,6	39.	Gizemli Sandık	1 ,8
14.	Canlılar	2	1,6	40.	Haber Ajansı	1 ,8
15.	Herşeyi Bilen Bir Beyin	2	1,6	41.	Haber Kaynağı	1 ,8
16.	Kütüphane	2	1,6	42.	Her şeyi Bilen Bir İnsan	1 ,8
17.	Profesör	2	1,6	43.	Masal	1 ,8
18.	Sözlük	2	1,6	44.	Sır Küpü	1 ,8
19.	Zeki Bir Adam	2	1,6	45.	Süper Bir Zekâ	1 ,8
20.	Akıl Küpü	1	,8	46.	Tehlikeli ve Bilgili İnsan	1 ,8
21.	Akıllı Bir Kitap	1	,8	47.	Yaşlı Bir Bilge	1 ,8
22.	Akıllı Bir Robot	1	,8	48.	Zeki Makine	1 ,8
23.	Akıllı İnsan	1	,8		Toplam	126 100,0
24.	Akıllı Makine	1	,8			
25.	Akıllı Telefon	1	,8			
26.	Cevap	1	,8			

Bu kategoride öğrencilerin internete ilişkin en fazla *kitap, akıl, öğretmen, beyin, bilgi kutusu* gibi benzetmelerde bulunmaları interneti bir bilgi kaynağı olarak görmelerinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca öğrencilerin interneti ne kadar önemli bir bilgi kaynağı olarak gördükleri internete ilişkin yaptıkları *canlı, üstün özelliklere sahip zekâ veya makine* gibi benzetmelerden anlaşılmaktadır ve bu kategorideki metaforların bazıları ve nedenleri öğrenciler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“İnternet Kitap gibidir. Çünkü içinde bilgi edineceğiniz her şey vardır bilmek istediğimiz şeyler öğrenebildiğimiz bir arkadaşımızdır.”

“İnternet Akıl gibidir. Çünkü çok önemli bilgileri öğrenebiliriz veya bilmediğimiz matematik konularını dinleyebiliriz.”

“İnternet Öğretmen gibidir. Çünkü öğretmene sorarsak bilir internete ne sorsam bilir. Bu yüzden ben interneti öğretmene benzetiyorum. Örneğin o gün öğretmene bir soru sordum cevap aldım sonra aynı soruyu internette araştırdım ikisinde de aldığım cevap aynıydı.”

“İnternet Akıl küpü gibidir. Çünkü istediğimiz şeyleri çıkarır sorduğumuz sorulara cevap verir ve sonuçları doğru çıkar.”

“İnternet Bilgi kutusu gibidir. Çünkü bütün araştırma ödevlerimi internetten yazarım için de çok önemli bilgiler vardır Bana çok yardımcı olur internet sayesinde karne bilgileri mi bile öğreniyorum O yüzden bilgi kutusuna benzetiyorum.”

“İnternet Kitap gibidir. Çünkü kitap okurken nasıl ki yeni şeyler keşfediyoruz yeni bir dünyaya yelken açıyoruz çok internet kullanarak da kendimize yeni şeyler keşfedip farklı şeylere yelken açıyoruz.”

“İnternet Masal gibidir. Çünkü her gün yeni şeyler keşfettirir insana.”

“İnternet Canlı gibidir. Çünkü internete dünyaya göz atıyorsun internete İsteddiğimiz her şeyi görebilirsin.”

3.2.Bağımlılık Yapan İnternet

Bu kategoride 49 öğrenci 24 farklı metafor üretmiştir. Üretilen metaforların içeriğine bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun (n=38) interneti olumsuz algıladığı, bir kısmının (n=7) internet için hem olumlu hem olumsuz ifadeler kullandığı ve çok az bir kısmının (n=4) internete olumlu anlam yüklediği görülmüştür. Tablo 2’de öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve kaç öğrencinin o metaforu ürettiği gösterilmiştir:

Tablo 2. Bağımlılık Yapan İnternet Algısı Metaforları

No	Metafor	f	%				
1.	Sigara	16	32,7	13.	Hapishane	1	2,0
2.	Alkol	4	8,2	14.	Kendine		
3.	Telefon	3	6,1		Bağlayan Bir	1	2,0
4.	Uyuşturucu	3	6,1		İnsan		
5.	Bağımlılık	3	6,1	15.	Kurnaz Tilki	1	2,0
6.	Zaman Hırsız	2	4,1	16.	Nikotin	1	2,0
7.	Ağ	1	2,0	17.	Saat	1	2,0
8.	Bağımlı Şey	1	2,0	18.	Sihirli Ayna	1	2,0
9.	Bağımlılık Hastalığı	1	2,0	19.	Teknoloji	1	2,0
10.	Bağımlılık Yapan Araç	1	2,0	20.	Televizyon	1	2,0
11.	Çekirdek	1	2,0	21.	Uzay	1	2,0
12.	Fast Food	1	2,0	22.	Zaman Makinesi	1	2,0
				23.	Zaman Yiyen	1	2,0
					Alet		
				24.	Zamansız Gün	1	2,0
					Toplam	49	100,0

Ortaokul öğrencilerinin internete ilişkin sigara, alkol, telefon, uyuşturucu gibi benzetmelerde bulunmaları internetin kendi hayatlarında bağımlılık yaratan bir durum olarak algılamalarından kaynaklandığı ve interneti kullanmaya başladıktan sonra internette çok fazla zaman harcamaktan kendilerini alıkoyamadıkları gözlenmektedir. Bu kategorideki metaforların bazıları ve nedenleri öğrenciler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Sigara gibidir. Çünkü bağımlılık yapıyor telefon elinden düşmüyor ve hep internette takılıyor pis bir alışkanlıktır.”

“Zaman yiyen alet gibidir. Çünkü insanları kendine alıştırır bağımlılık yaptırır. İçindekilerle insanların zayıf yönlerini de etkiler insanları sürekli kendisiyle oynamaya yönlendirirken insanlar toplumla sosyalleşmiyor olumlu yönleri de var ama insan daha çok kötü yönüyle internete bağlanıyor sürekli insanların zamanını alıyor.”

“Alkol gibidir. Çünkü insanlara zarar veriyor kötü şeyler yazarsa da hemen karşımıza çıkıyor insanları alkol gibi sarhoş ediyor uzun süre internetin başında durmak ve beyni kilitler ve ölüme sebep olabilir.”

“Alkol gibidir. Çünkü başladığında insanı kendine bağlar.”

“Sigara gibidir. Çünkü bir insan ne kadar çok oy işte be ya o malzeme ile uğraşırsa bir insanda çok büyük bağımlılık yapar ve bu bağımlılıktan kurtulamaz sigara da öyle değil midir sigarayı bir kullan bir daha Ömür billah nasıl Bırakamıyorsan internet de öyledir bağımlılık yapınca insan hiç kurtulamazsın.”

“Bağımlılık gibidir. Çünkü oturmasını biliyoruz kalkmasını bilmiyoruz.”

“Bağımlılık yapan araç gibidir. Çünkü insanlar internet yüzünden sohbet edemiyor sadece internete takılıp bağımlı oluyor Ve derslerinde çalışmıyor ailesiyle doğru düzgün konuşamıyor ruhsal düzeni bozuluyor.”

“Fastfood gibidir. Çünkü fastfood yedikçe daha da yemek istersin bağımlılık yapar interneti de Kullandıkça kullanmak istersin her ne kadar zaman sınırlaması koysak da hiçbir zaman bunu uygulayamayız Hele ki Günümüzde çok zor.”

“Çekirdek gibidir. Çünkü başlarsan duramazsın.”

“Hapishane gibidir. Çünkü insanları zamanda İçine Çeker Onun için çıkması zor bir yerdir.”

3.3. Yaşam Kaynağı Olarak İnternet

Yaşam kaynağı olarak internet kategorisinde 38 öğrenci 21 farklı metafor geliştirmiştir. Geliştirilen metaforların içeriğine bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun (n=21) interneti olumlu bir araç olarak algıladığı, bir kısmının (n=16) internet için hem olumlu hem olumsuz ifadeler kullandığı ve bir öğrencinin ise internete olumsuz anlam yüklediği görülmüştür. Tablo 3’te öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve kaç öğrencinin o metaforu ürettiği gösterilmiştir:

Tablo 3. Yaşam Kaynağı Olarak İnternet Algısı Metaforları

No	Metafor	f	%
1.	Hayat	8	21,1
2.	Dünya	3	7,9
3.	İlaç	3	7,9
4.	Yaşam	3	7,9
5.	Ağaç	2	5,3
6.	Olmazsa Olmaz	2	5,3
7.	Robot	2	5,3
8.	Su	2	5,3
9.	Akan Su	1	2,6
10.	Çiçek	1	2,6
11.	Damar	1	2,6
12.	Elimiz Kolumuz	1	2,6
13.	Güneş	1	2,6
14.	Hayat Kaynağı	1	2,6
15.	Hayatın Bir Parçası	1	2,6
16.	İçinde Her şey Olan Kutu	1	2,6
17.	Mantar	1	2,6
18.	Nefes Almak	1	2,6
19.	Temel İhtiyaçlar	1	2,6
20.	Yaşam Enerjisi	1	2,6
21.	Yaşam Kaynağı	1	2,6
	Toplam	38	100,0

Öğrencilerin internete ilişkin yaptıkları *hayat, yaşam, dünya, ağaç, su* gibi benzetmeler internetsiz bir yaşam hayal edememeleri ve interneti yaşamın olmazsa olmaz bir parçası olarak görmeleri ve interneti insan yaşamının temel bir ihtiyacı olarak kabul etmelerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu kategorideki metaforların bazıları ve nedenleri öğrenciler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Hayat gibidir. Çünkü olmazsa insanın canı çok sıkılır insana huzur verir internet lokumdur candır, ciğerdir. Yemek gibidir. Kullandıkça insan yaşar. İnternet olmazsa Facebook'a Instagram'a hiçbir şeye giremeyiz giremeyince krize gireriz krize girince annemize bulaşırız o zaman da saygısız biri oluruz. İnternet candır.”

“Dünya gibidir. Çünkü aradığımız her şey her herkes oradadır her türlü şey bulunur kimi zaman faydalı kimi zaman da zararlıdır bunları insan hayatının kurulu gibidir ama yıllardır görüşmediğimiz arkadaşlarımızı bulma şansı da verir de çok iyi bir şeydir.”

“İlaç gibidir. Çünkü az ve yararlı kullanırsan sana yardımcı olur ama dozunu yükseltirsem sana faydadan çok zarar olur.”

“Su gibidir. Çünkü bir insan susuz kalınca olur biz de internetsiz kalınca cahil oluruz internet bizim yaşam kaynağımızdır.”

“Temel ihtiyaçlar gibidir. Çünkü bence internet bir evin olmazsa olmazıdır.”

“Elimiz kolumuz gibidir. Çünkü hangi bilgiye ulaşmak İstesek hemen ulaşabiliyoruz internetin faydası olduğu gibi zararı da var insanı topluma çıkmasını engelliyor ama yine de in tüm insanda bilgisayara bağlıdır zararını bildiği halde ondan uzaklaşmaz.”

“Güneş gibidir. Çünkü lazım olduğunda eşi ile bize aydınlatır en satır ihtiyacımız olmadığında ise bulutların arkasında saklanır.”

3.4. Zarar Veren İnternet

Bu kategoride 34 öğrencinin 23 farklı metafor ürettiği görülmüştür. Üretilen metaforların içeriğine bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun (n=24) interneti olumsuz algıladığı, bir kısmının (n=10) internet için hem olumlu hem olumsuz ifadeler kullandığı ve interneti zarar veren bir araç olarak gören hiçbir öğrencinin internete olumlu anlam yüklediği görülmüştür. Tablo.4'te öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve kaç öğrencinin o metaforu ürettiği gösterilmiştir:

Tablo 4. Zarar Veren İnternet Algısı Metaforları

No	Metafor	f	%				
1.	Canavar	5	14,7	13.	Hipnotize Eden	1	2,9
2.	Virüs	4	11,8	14.	İğrenç ve Güzel	1	2,9
3.	Kötü Alışkanlık	2	5,9	15.	İyi ve Kötü Şey	1	2,9
4.	Karadelik	2	5,9	16.	Kararsız	1	2,9
5.	Kötü Arkadaş	2	5,9	17.	Kötü	1	2,9
6.	Yılan	2	5,9	18.	Kötü İhtiyaç	1	2,9
7.	Ateş	1	2,9	19.	Mikrop	1	2,9
8.	Bataklık	1	2,9	20.	Sünger	1	2,9
9.	Bozuk Saat	1	2,9	21.	Şeytan ve Melek	1	2,9
10.	Dedikoducu	1	2,9	22.	Zehir	1	2,9
11.	Girdap	1	2,9	23.	Zehirli Yılan	1	2,9
12.	Hırsız	1	2,9		Toplam	34	100,0

Öğrencilerin internete ilişkin *virüs, kötü arkadaş, karadelik, zehirli yılan* gibi yaptıkları benzetmeler öğrencilerin internetin kötü ve art niyetli kullanımının gayet iyi farkında olduklarını ve bu durumun kendilerine zarar veren ve gelişimlerini olumsuz etkileyen bir durum olarak algıladıklarının göstergesi olarak düşünülebilir. Bu kategorideki metaforların bazıları ve nedenleri öğrenciler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Canavar gibidir. Çünkü kötüye kullanıldığında bağımlı falan yapar zararlı ve faydalı yanları vardır ama günümüzde gençleri kötüye götürür, çok kötüdür yani canavardır.”

“Virüs gibidir. Çünkü çocukların beynine işler ve zamanla büyüyerek gelişimini iletişimini ve buna benzer birçok özelliğini olumsuz yönde etkiler.”

3.5. Yardım Aracı Olarak İnternet

Bu kategoride 32 öğrencinin 16 farklı metafor ürettiği görülmüştür. Üretilen metaforların içeriğine bakıldığında öğrencilerin çoğunluğunun (n=22) interneti olumlu algıladığı, bir kısmının (n=10) internet için hem olumlu hem olumsuz ifadeler kullandığı ve hiçbir öğrencinin internete olumsuz anlam yüklediği görülmüştür. Tablo.5’te öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve kaç öğrencinin o metaforu ürettiği gösterilmiştir:

Tablo 5. Yardım Aracı Olarak İnternet Algısı Metaforları

No	Metafor	f	%
1.	Arkadaş	12	37,5
2.	Dost	3	9,4
3.	Anne	2	6,3
4.	Elektrikli Süpürge	2	6,3
5.	İyi	2	6,3
6.	Ablam	1	3,1
7.	Aile	1	3,1
8.	Araç	1	3,1
9.	Arı	1	3,1
10.	Derse Yardımcı	1	3,1
11.	Faydalı Arkadaş	1	3,1
12.	Makine Aracı	1	3,1
13.	Sihirli Lamba	1	3,1
14.	Süpürge Makinesi	1	3,1
15.	Yardım Kurumu	1	3,1
16.	Yardımcı	1	3,1
	Toplam	32	100,0

Öğrencilerin internete ilişkin *anne, dost, arkadaş, abla* gibi yaptıkları benzetmeler interneti bir aile üyesi kadar destekleyici, işlerini kolaylaştırıcı ve sosyalleştirici bir unsur olarak algılamalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Bu kategorideki metaforların bazıları ve nedenleri öğrenciler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Bir arkadaş gibidir. Çünkü hep internette yeni arkadaşlar bulurum ve tanışırım birlikte sohbet ederiz karşı karşıya oyun oynarız ve benzeri etkinlikler yaparız. Bu yüzden interneti seviyorum.”

“Güzel bir dost gibidir. Çünkü yararlı güzel kullanırsak iyi yüzünü görürüz ama zararlı yanında kullanırsak kötüdür derim. Yani kısacası bizim onu kullanma şekli bize bağlı biz ona nasıl gidersek o da bize öyle gelir.”

3.6. Eğlence Aracı Olarak İnternet

Bu kategoride 31 öğrencinin 24 farklı metafor ürettiği görülmüştür. Üretilen metaforların içeriğine bakıldığında öğrencilerin çoğunun (n=15) interneti olumlu algıladığı, bir kısmının (n=13) internet için hem olumlu hem olumsuz ifadeler kullandığı ve azının ise (n=3) internete olumsuz anlam yüklediği görülmüştür. Tablo.6'da öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve kaç öğrencinin o metaforu ürettiği gösterilmiştir:

Tablo 6. Eğlence Aracı Olarak İnternet Algısı Metaforları

No	Metafor	f	%
1.	Oyun	4	12,9
2.	Boş Zaman	2	6,5
3.	Çikolata	2	6,5
4.	Mutluluk	2	6,5
5.	Oyuncak	2	6,5
6.	Adriana Lima	1	3,2
7.	Bardak	1	3,2
8.	Bitmeyen Jeton	1	3,2
9.	Eğlence Merkezi	1	3,2
10.	Eğlenme Aracı Ve Kitap	1	3,2
11.	Hem Ders Hem Eğlence	1	3,2
12.	Kedi	1	3,2
13.	Masaj Aleti	1	3,2
14.	Oyun Aracı	1	3,2
15.	Oyun Arkadaşı	1	3,2
16.	Oyun Makinesi	1	3,2
17.	Oyun Ve Bilgi Kaynağı	1	3,2
18.	Oyun,Ders Ve Eğlence	1	3,2
19.	Rüya	1	3,2
20.	Sözlük Ve Eğlence Aracı	1	3,2
21.	Şeker	1	3,2
22.	Tatlı	1	3,2
23.	Tek Boynuzlu Kanatlı At	1	3,2
24.	Ulaşılamayan Arkadaş	1	3,2
	Toplam	31	100,0

Öğrencilerin internete ilişkin oyun, çikolata, oyuncak gibi benzetmelerde bulunması interneti oyun ve zevkli vakit geçirme aracı olarak görmelerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Bu kategorideki metaforların bazıları ve nedenleri öğrenciler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Oyuncak gibidir. Çünkü insanlar 24 saat internettedir ve bu onları kötü etkileyebilir.”

“Tatlı gibidir. Çünkü tatlının fazlası bize zarar verir ama azı da iyidir.”

“Oyun gibidir. Çünkü ben internete girince oyunlar oynarım Bu yüzden İnternet oyuna benzer.”

“Çikolata gibidir. Çünkü insan internete girdikçe Gerisi gelir ve bağımlı bir hale gelir bu şekilde insan internetten kopamaz.”

“Bir rüya gibidir. Çünkü istediğin oyunlar merak ettiğin şeyler ders notları her şeyi öğrenebilirsin İstedüğümüz her şeyi yazabiliyoruz çize biliyoruz.”

“Mutluluk gibidir. Çünkü eğlendirir ve sevinmemizi sağlar.”

3.7. İletişim ve Ulaşım Aracı Olarak İnternet

Bu kategoride 13 öğrenci 11 farklı metafor üretmiştir. Üretilen metaforların içeriğine bakıldığında öğrencilerin çoğunun (n=8) interneti olumlu algıladığı, bir kısmının (n=5) internet için hem olumlu hem olumsuz ifadeler kullandığı ve hiçbirinin internete olumsuz anlam yüklemeyeği görülmüştür. Tablo.7’de öğrenciler tarafından üretilen metaforlar ve kaç öğrencinin o metaforu ürettiği gösterilmiştir:

Tablo 7. İletişim ve Ulaşım Aracı Olarak İnternet Algısı Metaforları

No	Metafor	f	%
1.	Kablo	2	15,4
2.	Araba	2	15,4
3.	Çita	1	7,7
4.	Haberleşme	1	7,7
5.	Harika Kanatlı Jet	1	7,7
6.	Hızlı Bir Postacı	1	7,7
7.	Hızlı Tren	1	7,7
8.	Işık Hızı	1	7,7
9.	Mercedes Benz	1	7,7
10.	Örümcek Ağı	1	7,7
11.	Rüzgâr	1	7,7
	Toplam	13	100,0

Öğrencilerin internete ilişkin yaptıkları *araba*, *haberleşme*, *hızlı tren* gibi benzetmeler interneti mesafe kavramını ortadan kaldıran bir haberleşme ve iletişim aracı olarak kullanmalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Bu kategorideki metaforların bazıları ve nedenleri öğrenciler tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

“Hızlı bir postacı gibidir. Çünkü mesajlarımız iletileriniz çok kısa bir şekilde gönderilir ve paylaşmak istediğimiz şeyleri istediğimiz yere göndeririz.”

“Kablo gibidir. Çünkü internet sayesinde ulaşamayacağınız yerlere bile küçük bir telefonla ulaşabiliriz.”

“Haberleşme gibidir. Çünkü internet ne istediğimizi yazarak çıkartabiliriz sosyal medyada girebilir ve benzeri şeyler haberleşme diyebiliriz haberleşme yol tarifleri gibi şeyler.”

“Çita gibidir. Çünkü çok hızlı bir iletişim ağıdır bir şey yazdım da çita azından bile hızlı hemen gösterir.”

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Z kuşağı olarak nitelendirilebilecek ortaokul öğrencilerinin (11-14 yaş) internet algıları metafor yöntemi aracılığıyla belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamına dahil edilen öğrencilerin 7 kategoride 148 farklı metafor ürettiği tespit edilmiştir. Bu metaforlar araştırmacılar tarafından “Bilgi Kaynağı Olarak İnternet” “Bağımlılık Yapan İnternet” “Zarar Veren İnternet” “Yaşam Kaynağı Olarak İnternet” “Yardım Aracı Olarak İnternet” “Eğlence Aracı Olarak İnternet” “İletişim ve Ulaşım Aracı Olarak İnternet” olmak üzere 7 farklı kategori altında gruplandırılmıştır. Ortaokul öğrencilerinin belirttikleri metaforlara ilişkin araştırmacılar tarafından belirlenen 7 kategoriden 5’inde öğrencilerin çoğunluğunun internete ilişkin olumlu metaforlar kullanarak internete yönelik olumlu algılara sahip olduğu belirlenirken sadece 2’sinde Bağımlılık Yapan ve Zarar Veren İnternet kategorilerinde öğrencilerin çoğunluğunun olumsuz metaforlar kullanarak internete ilişkin

olumsuz algılara sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca farklı çalışma gruplarından oluşan öğrencilerle yapılan ve öğrencilerin internete ilişkin algılarının metafor yöntemiyle betimlenmeye çalışıldığı araştırma bulgularında da benzer kategorilere rastlanmakta ve bu çalışmalarda da katılımcılar interneti en fazla “Bilgi kaynağı” en az ise “İletişim aracı” olarak algıladıkları saptanmıştır (Durmuş, Bağcı & Ağca, 2008; Kaya & Durmuş, 2009; Şahin & Baturay, 2012). Bir iletişim ve haberleşme aracı olarak ortaya çıkan internetin bir bilgi kaynağı olarak Z kuşağı tarafından algılanması hiç şaşırtıcı değildir. Çünkü günümüz bilgi dünyasında öğrenme süreci bile dijital ve dijital olmayan ortamlarda sosyalleşme aracılığıyla gerçekleşen bir olgu olarak açıklanmaktadır (Ladyshek & Gardern, 2008: 243). Dünya üzerinde yaygın olarak kullanılan internet insanlar tarafından “üretilen bilgiyi saklama, paylaşma ve ona kolayca ulaşma” amacıyla tercih edilen bir teknolojiye bürünmüştür. Bugün internet aracılığıyla birçok insan ihtiyaç duyduğu bilgiye kolay, ucuz, hızlı ve güvenli bir şekilde erişebilmektedir (Bilgisayar ve Teknoloji Rehberi, 2010).

Öğrencilerin internete ilişkin en fazla *kitap (19)*, *beyin (11)*, *arkadaş (12)* *bilgi kutusu (8)* ve *hayat (8)* gibi benzetmelerde bulunduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin özellikle okul dışındaki zaman dilimlerinde ders ve çalışmalarına destek ve kaynak amaçlı olarak interneti sıklıkla tercih etmeleri interneti bilgi kaynağı olarak algılamalarında büyük rol oynadığı düşünülmektedir. Z kuşağındaki öğrencilerin ödev ve araştırmalarını yaparken öncelikli olarak interneti bilgi kaynağı olarak tercih ettikleri alanda yapılan benzer çalışmalar tarafından da desteklenmektedir. Yalçınalp ve Aşkar (2003), Sakarya, Tercan & Çoklar (2011) ve Henkoğlu, Mahiroğlu & Keser (2015) tarafından yapılan çalışmalarda da kolay erişilebilen bir bilgi kaynağı olması dolayısıyla ilköğretim öğrencilerinin ödev ve araştırmalarını gerçekleştirdikleri süreçte ihtiyaç duydukları bilgiye ulaşmak için öncelikle internete başvurdukları ancak internette karşılaştıkları her bilginin doğruluğundan emin olmadıklarını dile getirdikleri tespit edilmiştir. Bu sebeple Z kuşağı olarak nitelendirilebilecek ortaokul öğrencilerinin bilinçli internet kullanımı ve internet ortamındaki bilgi okuryazarlık becerilerinin güçlendirilmesi ve bilgiyi doğru ve verimli kullanma konusunda bilinçlendirilmeleri sağlanmalıdır. İnternet ortamında eğitim zaman, mekân ve ulaşılabilirlik konusunda özgürlük sağladığında etkili bir öğrenme aracı olarak günümüz dünyasında sıklıkla tercih edilmektedir (Altınay-Aksal, Atınay-Gazi & Menemenci, 2014).

Z kuşağı olarak adlandırılan ortaokul öğrencilerinin internete ilişkin algılarının belirlenmeye çalışıldığı bu araştırma sonucunda araştırmacılar şu önerilerde bulunmaktadır:

- Z kuşağının internete ilişkin sahip oldukları olumsuz algılar ve nedenleri araştırılabilir. Elde edilen bulgular neticesinde internetin zararlı kullanımını engellemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Öğretmenlerin ve velilerin internet ortamında doğru ve güvenilir bilgi edinme becerileri artırılarak z kuşağındaki öğrencilere doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma konusunda sağlıklı yönlendirme yapmaları sağlanabilir.
- Z kuşağındaki öğrencilerin derslerine giren öğretmenler veya öğrenci velilerinin internete ilişkin algıları araştırılabilir ve aradaki farklar değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, O., Batur, H. Z., ve Eksili, N. (2014). Kuşakların değişen yüzü ve Y kuşağı ile ortaya çıkan yeni çalışma tarzı: mobil yakalılar. *Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences Year*, 1(19).
- Aksal, F. A., Gazi, Z. A., ve Menemenci, N. (2014). Araştırmacı Öğrenenlerin Bilgi ve Bilişim Çağına Yönelik Metaforik Algılarının Değerlendirilmesi. Mersin Üniversitesi, Akademik Bilişim, 7-9 Şubat 2014, Mersin.
- Barnden, J. (2015). Metaphor, simile, and the exaggeration of likeness. *Metaphor and Symbol*, 30(1), 41-62.
- Bennett, S., Maton, K., & Kervin, L. (2008). The 'digital natives' debate: A critical review of the evidence. *British Journal of Educational Technology*, 39(5), 775-786.
- Bilgisayar ve Teknoloji Rehberi. (2010).
http://www.bilisimterimleri.com/bilgisayar_bilgisi/bilgi/12.html. adresinden 16.09.2017 tarihinde indirilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Colwell J. & Kato M. (2003). Investigation of the relationship between social isolation, self-esteem, aggression and computer game play in Japanese adolescents, *Asian Journal of Social Psychology*, 6, 149-58.
- Çakır, H., ve Topçu, H. (2006). Bir iletişim dili olarak internet. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 71-96.
- Durmuş, A., Bağcı, H. ve Ağca, R. K. (2008). İlköğretim öğrencilerinin İnternet metaforlarının karşılaştırılması. II. *Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*. 16-18 Nisan, Ege Üniversitesi.
- Eren, F., Çelik, İ. ve Aktürk, A. O. (2014). Ortaokul öğrencilerinin facebook algısı: Bir metafor analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 635-648.
- Fırat, M., Yurdakul, I. K., ve Ersoy, A. (2014). Bir eğitim teknolojisi araştırmasına dayalı olarak karma yöntem araştırması deneyimi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 2(1),65-86.
- Fidan, M. (2014). Öğretmen adaylarının teknoloji ve sosyal ağ kavramlarına ilişkin metaforik algıları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 25(1), 483-496.
- Geck, C. (2007). The generation Z connection: Teaching information literacy to the newest net generation. *Toward a 21st-Century School Library Media Program*, 235, 2007.
- Geray, Haluk (2002). *İletişim ve Teknoloji*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- Henkoğlu, H. Ş., Mahiroğlu, A., ve Keser, H. (2015). Ortaokul öğrencilerinin bilgiye erişim aracı olarak İnternete yaklaşımları: Betimleyici bir çalışma. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(1), 72-110.
- Kaya, S. ve Durmuş, A. (2009). Öğretmen adaylarının internet ve bilgisayar hakkındaki metaforlarının incelenmesi, 3. *Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu, Sözlü Bildiri*, 09/10/2009.
- Ladyshevsy, R., ve Gardner, P. (2008). Peer assisted learning and blogging: a strategy to promote reflective practice during clinical fieldwork. *Australasian Journal of Educational Technology*, 24(3), 241-257.

- Gün, M. (2015). Metaphoric perceptions of students in 8th class in secondary school related to the term "child". *International Journal*, 2 (4), 37-44.
- Günel, A., Turhal, Ç. Ü., ve İmal, N. (2011). İlköğretim öğrencileri arasında internet kullanımının incelenmesine yönelik anket çalışması. 4. Ağ ve Bilgi Güvenliği Sempozyumu, Ankara, Türkiye.
- Hogan, A. L. (2008). *Users' metaphoric interaction with the Internet* (Doctoral dissertation), University of Bath.
- Kapil Y. & Roy, A. (2014), "Critical evaluation of generation Z at workplaces", *International Journal of Social Relevance & Concern*, 2(1),10-14.
- Kubey R.W, Lavin M.J. & Barrows J.R. Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings, *Journal of Communication* 2001: 366-82.
- McCrindle, M. & Wolfinger, E. (2009). *The ABC of XYZ: Understanding the global generations*. The ABC of XYZ.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Sage Publications, Thousand Oaks, London.
- Nikitina, L., & Furuoka, F. (2008). " A language teacher is like...": Examining malaysian students' perceptions of language teachers through metaphor analysis. *Online Submission*, 5(2), 192-205.
- Özkan, M. ve Solmaz, B. (2015a). The changing face of the employees–Generation Z and their perceptions of work (A Study Applied to University Students). *Procedia Economics and Finance*, 26, 476-483.
- Özkan, M. ve Solmaz, B. (2015b). Mobile addiction of generation z and its effects on their social lifes: (An application among university students in the 18-23 age group). *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 205, 92-98.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*. (Çeviri editörü: M. Bütün & S. B. Demir). Ankara: Pegem Akademi.
- Sakarya, S., Tercan, İ. ve Çoklar, A. N. (2011). İlköğretim öğrencilerinin interneti ve arama motorlarını kullanım durumları. 16 Eylül 2017 tarihinde <http://web.firat.edu.tr/icits2011/papers/27621.pdf> adresinden indirilmiştir.
- Şahin, Ş. ve Baturay, M. H. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin internet kavramına ilişkin algılarının değerlendirilmesi: Bir metafor analizi çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21(1), 177-192.
- Yalçınalp, S. ve Aşkar, P. (2003). Öğrencilerin bilgi arama amacıyla interneti kullanım biçimlerinin incelenmesi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(4), 100 - 107.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.